

Täysistunto

Keskiviikko 14.2.2018 klo 14.06—18.57

16. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2017 kuntavaaleissa

Kertomus K 19/2017 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskustelu

17.13 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies, herr talman! Meillä on käsittelyssä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus vuoden 2017 kuntavaalien valvonnasta, ja kun lukee tämän tarkastusviraston kertomuksen, niin voi päätyä siihen johtopäätökseen, että laki toimii siten kuin olemme sen halunneet toimivan eikä meillä ole mitään isompia ongelmia tiedossamme. Keskeinen johtopäätöshän tässä kertomuksessa on se, että kun ilmoitusvelvollisuuksia oli reilu 17 000, niin vain 8:aa lukuun ottamatta kaikki toimittivat tämän ilmoituksen, eikä virastolla ole mitään syytä olettaa, etteivätkö nämä ilmoitukset olisi oikeita.

Mutta on syy, minkä takia vaalirahoituksesta on syytä käydä keskustelua myös tänään. Tänään hetki sitten tuli tieto siitä, että eduskuntapuolueiden puoluesihteerit eivät päässeet yksimielisyyteen eduskuntavaalien ja EU-vaalien yhdistämisestä, mikä tarkoittaa, että meillä seuraavan 1,5 vuoden aikana tullaan käymään kolmet vaalit eli maakuntavaalit nyt syksyllä, eduskuntavaalit 14.4. vuoden päästä keväällä ja Euroopan unionin vaalit touko—kesäkuussa 2019. Tämä on haaste, totta kai, puolueille ja myös ehdokkaille, eikä tämä myöskään vaalirahoituksen kannalta ole ongelmatonta.

Meillä on vuonna 2010 voimaan tullut laki vaalirahoituslaista, ja sen 1 §:ssä kerrotaan ne kolme tehtävää, jotka tällä vaalirahoituslainsäädännöllä on. Tämän lain ensimmäisenä tarkoituksena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja toinen tarkoitus on lisätä tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Mutta sillä lailla on myös kolmas tarkoitus, ja sen kolmas tarkoitus on rajoittaa ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua. Nähdäkseni tämä avoimuuden ja tiedon lisääminen toteutuu tällä hetkellä, mutta vaalikampanjoiden kulujen kasvu vain jatkuu eikä nykyisellä lainsäädännöllä näy kyettävän tähän puuttumaan. Vaalikampanjat kallistuvat entisestään. Pidän tätä kehitystä epäterveenä. Eduskunnan tarkastusvaliokunta on aiemmin kiinnittänyt huomiota erityisesti eduskuntavaalikampanjoiden kallistumiseen, mutta tämä huoli on aiheellinen myös kunta- ja EU-vaalien osalta, ja tietysti vielä tämä maakuntavaalien mukaantulo lisää tätä ongelmaa entisestään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

Viimeisimmässä parlamentaarisessa puoluevaalikomiteassa esitettiin vuonna 2009 ajatus siitä, että olisi syytä pohtia myös Suomessa kampanjakattojen säätämistä. Tämä mielestäni kannatettava ajatus ei sittemmin tullut uudistettuun vaalirahoituslakiin, mutta nostan sen tässä esiin nyt uudestaan. Silloin tässä komiteassa todettiin, että lakiin olisi ehkä hyvä säätää tällainen vaalikohtainen, ehdokaskohtainen mainontaa koskeva kampanjakatto, joka olisi kunnallisvaaleissa 10 000 euroa, eduskuntavaaleissa 50 000 euroa ja EU-vaaleissa 80 000 euroa. Niin kuin totesin, eduskunnan tarkastusvaliokunta on aikaisemmin ilmaissut huolensa näitten vaalikampanjoiden kulujen kasvusta ja erityisesti siitä aiheutuvista kielteisistä vaikutuksista esimerkiksi ehdokkaaksi ryhtymiselle. Mielestäni tähän huoleen on syytä edelleen yhtyä ja se on otettava vakavasti. Kehitys on erittäin epätervettä, ja siihen tulisi puuttua. Ja nyt kun katsotaan esimerkiksi, miten kiihtyvää tämä kustannusten kasvu vaalien osalta on, niin jos esimerkiksi tarkastellaan vuotta 2011, silloisissa eduskuntavaaleissa ilmoitusvelvolliset käyttivät yhteensä 8,4 miljoonaa euroa rahaa näihin kampanjoihin. Siis 8,4 miljoonaa. Ja jo neljä vuotta myöhemmin, 2015, tämä summa, 8,4, oli noussut 9,7:ään, eli tämä on hyvin kiihtyvää kehitystä. 2015 pienin kampanja, joka oli ilmoitusvelvollisuuden piirissä, oli 2 700 euroa ja suurin lähes 130 000 euroa. Eli tässä on myös ehdokkaiden välillä todella suuria eroja. Huolestuttavana pidän sitä, että keskiarvoakin oli ilmoitusvelvollisten kesken yli 35 000 euroa, puhumattakaan läpi menneistä kansanedustajista, joitten osalta se oli pitkälti yli 40 000 euroa. Myös kuntavaaleissa 2017 nähtiin useampia 50 000 euron kampanjoita.

Arvoisa puhemies! Loppuyhteenvetona toteaisin kantanani sen, että tämä vaalirahoituslain 1 §:n tarkoitus avoimuuden lisäämisestä, tiedonsaamisesta, sidonnaisuuksista ja valvonnasta toimii erittäin hyvin, mutta tämä lain toinen tarkoitus eli se, että sillä pyritäisiin rajoittamaan ehdokkaiden kampanjakulujen kasvua, ei näissä oloissa toteudu. Ja jotenkin ajattelen, että 10 000 euroa kuntavaaleissa, 50 000 euroa eduskuntavaaleissa ja 80 000 euroa EU-vaaleissa riittäisi siihen, että kukin ehdokas kohtuullisesti saisi oman sanomansa läpi niissä vaaleissa.

17.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Hyvää ystävänpäivää kaikille paikallaolijoille! Edustaja Feldt-Ranta piti [Maarit Feldt-Ranta: Hyvän puheenvuoron!] en käytä nyt sanoja ”hyvän puheen”, mutta avauspuheen, jota haluan osittain kommentoida ja osittain tuoda myös omia huomioitani.

Meillä on käsittelyssä siis Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2017 kuntavaaleissa, ja siihen on helppo yhtyä, että meidän lainsäädäntö toimii varsin hyvin. Tässä on kuvattuna tällainen kaavio, jossa käydään läpi 2012 ja 2017, miten kehotusten jälkeen ne, aika harvat, kuitenkin toimivat ja täyttivät vaalirahoitusilmoituksia toisella kehotuksella. Ensimmäinen kehoitus kun on mennyt noin 1 600:lle, toinen kehoitus enää 500:lle, selvityspyynnössä ollaan jo pudottu sitten muutamaan sataan ja sitten tähän uhkasakkomenettelyyn on jouduttu vain aika harvan kohdalla. Ensimmäinen päätös uhkasakon asettamisesta, 30–40 ehdokasta, ja sitten selvityspyyntö uhkasakon maksuun määräämisen tuomitsemisesta 2012 on mennyt kolmelle ja nyt vaaleissa seitsemälle.

Toki mielenkiintoista on huomata se, että yhtään päätöstä uhkasakon maksuun tuomitsemisesta ei ole saatu aikaiseksi, ja tähänkin löytyy tästä kertomuksesta selitys. Uhkasakoprosessia on osin vaikeuttanut se, että haastemiehet eivät ole yrityksistä huolimatta taivoittaneet kaikkia ilmoitusvelvollisia. Itse mietin, voisiko tätä vahvistaa jollain tavalla, esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

merkiksi puolueiden näkökulmasta, eli kun puolueet ottavat ihmisiä ehdokkaiksi, niin tietyllä tavalla tätä vastuuta voisi olla sillä puolella, ja toisaalta sitten voisiko tässä olla myös joitain keinoja vaikkapa rajata sitten oikeutta toimia näissä tehtävissä. Tästä ei selviä nyt, ovatko nämä henkilöt minkälaisissa asemissa, minkälaisissa tehtävissä. On eri asia olla pienessä kunnassa esimerkiksi jonkun lautakunnan varajäsenenä ja varavaltuutettuna kuin sitten jos tässä nipussa on vaikkapa Helsingin taikka jonkin muun suuren kaupungin keskeisissä tehtävissä toimivia henkilöitä. Uskoisin, että jos siellä olisi näin mielenkiintoisia, isoja kuntapäittäjiä, ehkä he nousisivat sitten jo julkisuudessaakin esille.

Mitä tulee noihin Feldt-Rannan huomioihin kampanjoiden koosta, niin tietysti tämä asiakirja antaa siitä vähän erilaisen kuvan. Kuntavaaleissa valtaosa kampanjoista on näitä alle 800 euron kampanjoita. Yli 15 000 kampanjaa on siis alle 800 euron kampanjoita, ja vain vajaa 2 300 kampanjaa on yli 800 euron kampanjoita. Toki siellä sitten varmasti on merkittävän suuriakin kampanjoita, mutta iso ongelma tämä ei ole kuntavaaleissa, ja niin kuin Feldt-Ranta toikin esille, ehkä enempiin sitten eduskuntavaaleissa, EU-vaaleissa ja niin poispäin.

Itse toivoisin, että tätä vaali-ilmoituskäytäntöä vietäisiin enempi tällaiseen kirjanpito-tyyppiseen suuntaan, missä siis tuotaisiin selkeämmin esille menot ja tulot eli kumpikin puoli. Tällä hetkellä tämä toimii vähän puolitehoisesti, kun tuloja vain kysytään eikä toisaalta sitä, mihin rahat menevät. Ja säännöllisesti, varsinkin eduskuntavaaleissa, keskustelua herättää se, että kampanjat ovat huomattavasti suurempia silmämääräisesti arvioituna kuin osan kohdalla vaalirahoitusilmoituksista luettuina, ja tämä tietysti herättää epäilyjä, ja niihin ei ole mahdollista ymmärtääkseni tämäntyyppiselläkään valvonnalla puuttua. Mutta kun kirjanpitotyyppinen ilmoitusvelvollisuus olisi, niin se antaisi paremmat mahdollisuudet arvioida sitä.

Itse olen myös toivonut, että sidonnaisuusilmoitukset laajennettaisiin kuntapuolelle. Siellä itse asiassa aika monta kertaa, useammin kuin esimerkiksi eduskunnassa, nämä pienetkin summat saattavat aiheuttaa kyseenalaisia tai vähintäänkin sellaisia yhteyksiä, että olisi syytä tietää niistä, ja sidonnaisuusilmoitusikäytännön laajentaminen kuntapuolelle olisi minun mielestäni enemmän kuin tervetullutta kertomaan erilaisista sidonnaisuuksista vastaavalla tavalla kuin kansanedustajat kertovat täällä.

Mitä sitten kampanjoihin noin yleisesti tulee, itse en kampanjakattoja ole kannattanut. Ehkä pikkuhiljaa voin alkaa kannattamaan, kun itselläkin on tunnettuutta jo tullut sen verran. Eli kyse on usein siitä, että ne, jotka ovat näkyvissä tehtävissä, saavat sitä näkyvyyttä luontaisesti ja kun uusi henkilö haluaa pyrkiä haastamaan meitä istuvia kansanedustajia, hän usein tarvitsee sen näkyvyyden saamiseen myös hivenen enempi rahaa. Toiset saavat julkisuutta, toiset saavat jopa ilmaista näkyvyyttä, vaikkapa erilaisten naistenlehtien kansikuvissa taikka parisuhde- tai perhehaastatteluissa tai jossain muualla, ja toisaalta toiset saavat vaikkapa ammattiyhdistysliikkeeltä ilmaista työvoimaa ja toinen joutuu ostamaan sen saman vaikkapa vuokrausfirman kautta työvoimana tai niin poispäin, tai toinen saa maatilalliselta ladonseinästä mainospaikan hyvän tien varresta tai traktorin peräkärrystä, ja toisella kun ei ole yhteyksiä sinne, hän joutuu ostamaan sen Clear Channelilta tai joltain muulta mainosfirmalta. Siinä mielessä täysin tasapuoliseen ja reiluun tilanteeseen pääseminen on lähes mahdotonta.

Itse pidin varsin hienona ja kiitoksen arvoisena sitä, että presidenttiehdokas Värynen ja presidenttiehdokas Niinistö eivät käyttäneet omiin kampanjoihinsa lainkaan julkista rahaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

eli puoluetukia, vaan he tekivät kampanjansa muulla rahoituksella, ja se on tietysti hyvä, että tätä puoluetukirahaa ei tämäntyyppisiin kampanjoihin käytettäisi.

17.25 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä vaiheessa ihan lyhyesti totean, että olen jälleen kerran ihan tyytyväinen siitä, että täällä eduskunnan salissa käydään myös keskustelua tästä mainitusta kampanjakatosta. Tässähän ollaan melkein vuosittain tätä keskustelua käyty, ja olen siinä yhteydessä useasti muistuttanut, että myös minä kyllä kuulun niihin edustajiin, joiden mielestä on hieman ongelmallista tämä, että kampanjoiden hinnat koaavat varsin huikeisiin lukemiin. Juuri siksi pidin esitystä, joka jossain vaiheessa oli tuolla toimikunnassakin esillä aikanaan kampanjakatoista, järkevänä ja pidän sitä järkevänä edelleen. SDP:hän silloin tuollakin näitä kampanjakattoja kannatti.

Nyt minä toivon, puhemies, sitä, kun me olemme tässä nyt jo aika useasti näistä keskustelleet — edustaja Heinonenkin alkaa jo vähän ehkä aiempaa enemmän lämpenemään tälle ajatukselle — että ihan tosissaan voisimme miettiä vielä jossain vaiheessa tätä kampanjakattoja. Sen myönnän, että ongelmaton systeemi se ei tietenkään ole. On erilaisia tilanteita eri ihmisillä, mutta mielestäni tämä on kuitenkin pohtimisen arvoinen kysymys. Siksi ilmaisen tyytyväisyyteni siitä, että edustaja Feldt-Ranta tämän omassa puheenvuorossaan esiin nosti.

17.27 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Kuulun kanssa niihin kansanedustajiin, jotka näkevät tämän kampanjakaton tarpeellisuuden. On selvää, että siihen liittyy myös sitten kysymyksiä, joita pitää miettiä, kuten se, että aina tulee henkilöitä julkisuuden kautta, jotka ovat sitten ihmisille tunnetumpia. Mutta tietenkin tämä perustyö politiikan parissa tehdään usein kuntatason kautta ja haetaan sitä näkyvyyttä sieltä kuntavaalien kautta, missä kampanjoiden summat eivät ole demokratian kannalta samanlainen uhka kuin ne ovat eduskuntavaaleissa tai eurovaaleissa.

Tähän edustaja Heinosen kommenttiin tästä ilmoitusvelvollisuudesta kuntavaalien yhteydessä näiden sidonnaisuuksien osalta: Olen tätä samaa ajanut omassa kaupungissani Lahdessa, jossa toimin valtuuston puheenjohtajana viime kaudella. Valitettavasti törmäsin myös siihen, että vaikka valtuuston puheenjohtajana paimenkirjeitä lähetin, että olisi syytä sidonnaisuudet ilmoittaa, niin kaikkia valtuutettuja tämä neuvo tai kannustus ei tuntunut kuitenkaan koskevan tai ainakaan niin paljon, että tätä sidonnaisuusilmoitusta olisi sitten kaupunginkansliaan toimitettu. Tietenkin tässä yhteydessä kiitos myös niille ja erityisesti heille, enemmistölle valtuutetuista, jotka kokivat itse velvollisuudekseen ilmoittaa sidonnaisuudet. Sanon ”velvollisuudeksi”, koska itsekin näen sen velvollisuutena, ja toivon, että tämä ilmoitusvelvollisuus saadaan myös lakiin, myös kuntavaalien osalta.

Mutta kyllä minä pidän tätä kampanjoiden kallistumista aidosti demokratian kannalta ongelmallisena. Me voimme tulla tilanteeseen, jossa ainoastaan hyvätulaiset ihmiset tai ihmiset, jotka pystyvät hankkimaan rahoituksen jonkun ulkopuolisen toimijan tai toimijoiden kautta, tulevat sitten ihmisille tutuiksi vaaleissa ja sitä kautta saavat viestinsä perille ja pääsevät edustamaan sitä kansaa. Mutta toivoisin, että tätä kansaa edustaisivat myös ne edustajat, jotka eivät omaa sellaisia taloudellisia mahdollisuuksia kuin hyvätulaiset tai [Puhemies koputtaa] heidän tuellaan tulevat ehdokkaat.

17.29 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Hyvä, että edustaja Feldt-Ranta avasi tässä keskustelun. Se on tärkeätä, ja varmasti tarkastusvaliokunnassa näitä katsotaan. Mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

nun mielestäni pitää ehkä katsoa hieman laajemminkin. Kuntavaaliehdokkaat joutuvat jokaisen kahvikupin ilmoittamaan tässä, ja se on hyvä asia. Nyt parhaillaan Sitrassa kai entiset kollegamme Hyssälä ja Backman tekevät laajempaa kansanvaltaselvitystä. Mehän tiedämme, että puolueiden tuki on 30 miljoonaa. Erilaisia järjestöjä veikkausvaroin tuetaan 0,5 miljardilla ainakin. Me tiedämme, että erilaisten etujärjestöjen verotuki on 400 miljoonaa vähintään. Nämä järjestöt johtuen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuudesta ja verovapaudesta tulojen osalta saivat myöskin osinkotuloja merkittävästi. Viimeksi lehdistä olen lukenut, että yleishyödyllisiltä asunto-osakeyhtiöiltä tulee ylimääräinen osingonjako. Minusta nämä erilaiset etujärjestöt myöskin vaikuttavat demokratiassa. Nyt edustaja Harkimolla oli täällä aloite, että pitäisi näiden järjestöjen tilinpäätöksen olla julkinen edes netissä. No, kai se nyt vähän alkaa ollakin, mutta ei ole kuitenkaan riittävää avoimuutta, siis koko vaikuttamisessa. Minua kiusaa se todella, että minä kansanedustajanakin joudun jokaisen kahvikupin ilmoittamaan erikseen vaalituki-ilmoituksessa mutta sitten tällaisen 0,5 miljardin yhteiskunnan vaikuttamisen potin suhteen, joka on julkista tukea, ei ole avoimuutta riittävästi. Tässä suhteessa minusta pitäisi nyt tarkastusvaliokunnassa keskustella, että kyllä pitää olla laajemmin avointa tämän julkisen vaikuttamisen julkisen tuen, herra puhemies.

17.31 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies, herr talman! Siis aidosti minusta meidän on syytä olla ylpeitä ja hyvillämme siitä, että demokratiamme toimii näin hyvin. Voimme tänään käydä keskustelua siitä, kun muistelemme, missä muutama vuosi sitten olimme pahan vaalirahaskandaalin keskiössä, että olemme sen jälkeen uudistaneet paitsi toimintakulttuuria myös lainsäädäntöä, ja nyt näemme, että tämä ilmoitusmenettely ja valvonta toimivat niin kuin lainsäätäjät on halunnut.

Edustaja Heinonen esitti täällä, että otettaisiin käyttöön tällainen kirjanpito-tyyppinen ilmoitusvelvollisuus. Itse en oikein lämpene tälle ajatukselle sen takia, että jo tällä hetkellä, niin kuin tässä ollaan puhuttu tästä vaalirahoituksesta, aika monelle ehdokkaalle kynnys nousisi entisestään olla vaaleissa ehdolla. On hyvä muistaa, että meidän ammattipoliitikkojen lisäksi esimerkiksi moni kuntapäättäjä omien töidensä, perheidensä ohessa on ehdolla, ja en haluaisi heidän taakkaansa millään tavalla enää lisätä ja nostaa sitä kynnystä ehdokkaaksi asettumiseksi. Tehdään se niin helpoksi kuin mahdollista. Siten kansanvalta toimii parhaalla mahdollisella tavalla.

Mutta, arvoisa puhemies, vielä muutama sana tästä kampanjakatosta. Pidän aika korkeana ajatusta 50 000 euron kampanjakatosta eduskuntavaaleissa. Uskon ja olen aivan vakuutunut siitä, että 50 000 eurolla kyllä missä tahansa vaalipiirissä pystyy saamaan oman viestinsä läpi ja erottumaan muiden ehdokkaitten joukossa. En millään tavalla pidä sitä mitenkään mahdottomana. Sitä vastoin pidän epäterveenä sitä kehitystä, mikä nähtiin muun muassa viime eduskuntavaaleissa, että osa ehdokkaista käytti yli 120 000 euroa vaalikampanjointiin. Se ei mielestäni ole missään mittasuhteessa suomalaisen yhteiskunnan demokratiakäsityksen kanssa. Toivon todella, että tarkastusvaliokunta tätä kertomusta käsitellessään uudelleen ottaa pohdintaan tämän kampanjakattoasian.

17.33 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Kari esille toi, aika monessa kunnassa näitä vapaaehtoisia sidonnaisuusilmoituksia on ollut, ja siinä olisi hyvä paikka kyllä vähän heristellä ja herätellä siihen, että näitä tehtäisiin. Toki jokainen voi myös itse toimia aktiivisesti — minä olen pitänyt omilla kotisivuillani tällaista kirjanpito-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

tyyppistä vaalirahailmoitusmenettelyä jo ennen vaalirahakohuakin eli 2007 vaaleissa kerroin tulot ja menot. En, edustaja Feldt-Ranta, tarkoittanut, että sen tarvitsisi olla kirjanpito-oimistossa tehty, vaan ehkä samantyyppinen kuin tällä hetkellä, missä kerrottaisiin, että rahoista on mennyt tämän verran mainontaan, tämän verran siihen, tämän verran tänne, jotta sen kokoluokan arvioiminen olisi helpompaa.

Tämä 800 euroahan, niin kuin tuossa aiemmin toin esiin, on tällä hetkellä aika byrokraattinen järjestelmä: pitää printata taikka postitella edestakaisin lomakkeita, mihin laiteetaan yksi ruksi siihen, että oli alle 800, vakuutan näin, nimi alle ja takaisin eteenpäin. Voisi hyvin ajatella niin, että voisiko vakuutus syntyä jo siitä, että ilmoitus tehdään, jos se on yli tuon 800:n. Toki meillä eduskunnassa tällainen malli on ollut käytössä kansanedustajien saamien lahjojen osalta. Mutta sitten meidän media tulkitsee sitä niin, että kansanedustajat eivät kertoneet lahjoistaan, eli antaa kuvan, että me olemme saaneet lahjoja mutta emme ole tehneet niitä ilmoituksia, kun tämä säädös on tehty nimenomaan niinpäin, että ei pidä tehdä mitään ilmoitusta, jos ei ole lahjaa saanut. Silloin voi olla parempi, että tämän verran tätä turhaakin byrokratiaa — papereiden lähettämistä, yksi ruksi ja nimikirjoitus alle — kannattaa edelleen jatkaa näiden vaalirahoitusilmoituksienkin kohdalla.

17.35 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Suomalaisten pitää voida luottaa tähän meidän vaalijärjestelmäämme, ja yksi osa tätä luottamusta on se, että vaaleihin, kunnallisiin ja valtiollisiin vaaleihin, meillä on avoin järjestelmä luotu, josta kansalaiset voivat tarkistaa, mistä edustaja tai ehdokas on vaalirahoituksensa kerännyt, ja sitä kautta tehdä arviota siitä, onko edustajalla joitain sellaisia sidonnaisuuksia, jotka voivat vaikuttaa sitten päätöksentekokykyyn silloin, kun kyseessä ovat esimerkiksi vaalirahoittajan intressit tai siihen lähelle kuuluvat asiat.

Tämä taso, jossa intressit ovat hyvinkin lähellä, on usein kuntataso. Siellä paikallisesta elinkeinoelämästä tai kaupasta, joka kuuluu toki paikalliseen elinkeinoelämään, tai jostain muusta toimijasta saattaa tulla toiveita kaupunginvaltuutetulle, maakuntavaltuutetulle, maakuntahallituksen jäsenille ja niin edelleen joistain sellaisista kaavoihin liittyvistä asioista, joista vaikkapa kymmenisen vuotta sitten täällä eduskunnassakin keskusteltiin silloisen vaalirahakohun aikana. Sen takia tämä sidonnaisuusasia on äärimmäisen tärkeä nimenomaan kuntatasolla — mitenkään vähättelemättä eduskuntaa tai Euroopan parlamenttia ja niin poispäin, ihan presidentinvaaleihin asti.

Sen kautta tässä lähetekeskustelun yhteydessä on hyvä lähettää terveiset tarkastusvaliokunnalle, että nyt voisi olla se paikka, että koottaisiin näistä keskusteluista, joita tässäkin salissa tai tuossa Sibelius-Akatemian pienemmässä salissa edellisen kahden vuoden aikana käytiin, se tietopakka nyt yhteen koottuun esitykseen tai pohjapaperiin siellä tarkastusvaliokunnassa, katsottaisiin, mitä niistä aineksista on tehtävissä, ja tehtäisiin puolueiden toimesta yhdessä konkreettiset ehdotukset seuraavia vaaleja varten.

17.37 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies, herr talman! Joo, olen eduskunnan tarkastusvaliokunnan jäsen, ja täällä on myös varapuheenjohtaja Ala-Nissilä ja varajäsen edustaja Viitanen, eli otamme nämä terveiset vastaan. On totta kai tärkeää, että tämä keskustelu jatkuu valiokunnassa — kiitos siitä.

Edustaja Heinosenle: Olen teidän kanssanne aivan samaa mieltä. Teidän laillanne kannatan todella lämpimästi kaikenlaista avoimuutta, mikä liittyy sekä päättäjien sidonnaisuuksiin että myös rahoitukseen. Mielestäni kuitenkin nykyinen lainsäädäntö ja ilmoitus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

velvollisuus täyttävät sen lainsäätäjän kirjaimen erittäin hyvin. Sen lisäksi on totta kai hyvä kannustaa myös yksittäisiä toimijoita vielä suurempaan avoimuuteen, ja teidän laillanne olen myös itse siihen kannustanut omalla esimerkilläni ja tehnyt, myös kuntatasolla, sidonnaisuusilmoituksen ja myös reaaliajassa kotisivullani ilmoittanut kaikki, joka ikisen kymmenen euroa, mitä itse olen vaalirahoituksena yksityishenkilöiltä tai muiltakin tahoilta saanut.

Mutta mielestäni se iso kuva todella on, nyt kun keskustelemme tästä vaalirahoituksen valvonnasta, se, että valvonta toimii hyvin, ilmoitusvelvollisuutta noudatetaan tunnollisesti, sidonnaisuuksista kerrotaan hyvin. Mutta siihen lain kirjaimeen, kun kampanjoiden kulut ovat kasvaneet, voisi melkein sanoa, räjähdysmäisesti eivätkä ne enää vastaa sellaista hyvää, sanoisiko, pohjoismaista tasoa, tulisi lainsäätäjän puuttua. Nykyinen lainsäädäntö ei siihen anna välineitä, ja sen takia toivon, että eduskunnan tarkastusvaliokunta kuuntelee tätä lähetekeskustelua, omassa mietinnössään ottaa asiaan kantaa — kuten on aiemminkin ottanut — ja että puolueet sen jälkeen pohtisivat, onko nyt todella aika panna stoppi tälle kehitykselle ja saada joku tolkkua näiden vaalikampanjoiden hintalappuihin.

17.39 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän suureen kuvaan. Minusta demokratiaa, kansanvaltaa, pitää puolustaa. Tänäänkin täällä taas kaksi kansanedustajaa siirtyi yksityisen sektorin palvelukseen. En pidä sitä hyvänä kehityksenä. Minusta meillä on vähän sitä henkeä, että vähän omissa asioissa pyörimme, ja tänäänkin täällä sanottiin, että kansanedustajien sopeutumiseläke pitää ajaa alas. Eihän sellaista enää olekaan. Kansanedustajalla on sopeutumisraha mutta ei ole mitään ansiosidonnaista työttömyysturvaa, meillä ei ole lomarahaa, meidän eläke puolitetään. Kansanedustajan palkka ei kilpaile yksityisellä sektorilla. En minä vaadi lisää palkkaa, mutta sanon, että meidän pitäisi arvostaa tätä omaa työtämme ja samalla katsoa myöskin, mikä on tämä koko yhteiskunnan vaikuttavuus. Jos meillä etujärjestöt saavat 400 miljoonan — luen EK:n ja MTK:n ja kaikki tähän mukaan — verotuen, niin miksei se voi olla avointa ja julkista? Miksei myöskin sille voida asettaa joitain vaatimuksia, koska se vaikuttaa yhteiskuntaan monella tavalla? Me pyörimme näissä omissa kuppikunnissamme aivan liikaa, meidän pitää katsoa tätä kokonaisuutta myöskin.

17.40 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Korjataan sen verran edustaja Ala-Nissilän puheenvuoroa, että ei ymmärtääkseni näistä toinen siirtynyt yksityiselle sektorille vaan julkiselle puolelle, [Olavi Ala-Nissilä: No joo!] kunnanjohtajaksi, ja se on ollut kai aika yleinen tapa. Ymmärsin, että muun muassa sosiaalidemokraateista varsin lyhyen aikaa kansanedustajana toiminut... [Mika Kari: Nasima Razmyar!] — Nimi tuli sieltä oikein lausuttuna. — Nasima Razmyar siirtyi, ei edes ykkösjohtajaksi vaan kakkosportaaseen, ja siihenkin annettiin silloin lähtölupa eduskunnasta.

Kun nyt tässä on puhuttu tästä vaikuttamisen läpinäkyvyydestä, niin oikeastaan tähän keskusteluun, ja aivan loppuun, haluan nostaa esille myös — kun meillä nyt on eduskunnassa yksi hyvä jatkava puhemies ja myös kaksi uutta innokasta puhemiestä, jatkavan puhemiehen tapaan — tätä vaikuttajarekisteriä jattelua. Toivoisin, että edelleen sitä pohdittaisiin ja kehitettäisiin niin, että tulisi avoimeksi ja näkyväksi myös se, millä tavalla eduskunnassa ja millä tavalla poliitikkoihin vaikutetaan. Se on itse asiassa aika kiinteästi tähän vaalirahoitukseen ja tähän kokonaisuuteen liittyvä palanen, ja toivon, että me voisimme ottaa siinä askelia vaikkapa Euroopan unionin käytänteiden mukaisesti. Siellä on ollut jo pidem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

pään käytössä tällainen vaikuttajarekisteri, joka siis tunnetaan myös lobbarirekisterinä, mutta mielestäni vaikuttajarekisteri kuvaa paremmin sitä toimintaa, mikä on täysin laillista, kun se tehdään avoimesti ja läpinäkyvien pelisääntöjen mukaisesti.

17.42 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Ala-Nissilä nosti esille erittäin tärkeän asian eli kansanvallan kunnioituksen ja sen arvostuksen ylläpitämisen. Se on meidän kaikkien erittäin tärkeä tehtävä. Tästä nousi esille myös keskustelu siitä, että vaalirahoituksessa, totta kai, avoimuus ja sidonnaisuudet ovat erittäin tärkeä osa, mutta myös se, voiko eduskunta olla sellainen pyöröovi, josta tullaan ja mennään. Eduskunta ei missään tapauksessa voi olla mikään hollitupa, johon ensin ollaan ehdolla, tullaan valituksi ja josta sen jälkeen lähdetään nopeasti muihin tehtäviin. Aiemminhan eduskunnalla on vuosikymmenet ollut erittäin tiukka käytäntö, jossa kriteerinä on pidetty sitä, että edustajuuden voi jättää kesken vain, jos siirtyy kansallisesti merkittäviin tehtäviin, yhteiskunnallisesti merkittäviin tehtäviin tai kansainvälisiin merkittäviin tehtäviin.

Nyt meillä on nähty viimeisten vuosien aikana kaksi epävertettä kehityssuuntaa. Ensimmäinen oli case Carl Haglund, jossa eduskunta laski riman erittäin alas. Silloin eduskunta myönsi eron vain vuoden edustajana toimineelle henkilölle, joka siirtyi yksityisen yrityksen varatoimitusjohtajaksi. Pidän tätä valitettavana ja toivon, että tällainen kehitys ei eduskunnassa vakiinnu.

Toinen epäterve kehitys, joka on nyt viime päivinäkin puhuttanut aika paljon, on se, että kun meillä on meneillään historiallisen suuri sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, niin samanaikaisesti, viimeisten vuosien aikana, politiikan avainpaikoilta sekä päättäjiä että keskeisissä avustajatehtävissä olevia henkilöitä on siirtynyt useita yksityisen terveystalouden pariin. Pidän sitä sillä tavalla arveluttavana, että kun ihmiset on valittu julkiseen tehtävään ja he ovat saaneet siihen luottamuksen, niin sitä tehtävää ei yhdessä yössä voi vaihtaa yksityisen yrityksen edunvalvontatehtävään. Toivon, että me kaikki kannamme vastuuta siitä, että tämä kansanvaltaisuuden luottamus on kiinni teoista.

17.44 Mika Kari sd: Herra puhemies! Edustaja Ala-Nissilän puheenvuoron jälkeen pyysin puheenvuoron, mutta edustaja Feldt-Ranta tässä kyllä tehokkaasti oikeastaan lähestulkoon kaiken asiasta sanoi. Kiinnitän nyt kumminkin huomiota siihen, että vasta muutama asiakohta sitten edustaja Lauslahdelle myönnettiin vapautus edustajan tehtävästä ja puhemies sen koko asiakohdan vei alusta loppuun ihan omin toimin. Yksikään kansanedustajakollega ei käyttänyt puheenvuoroa tässä asiassa. [Timo Heinonen: Juuri näin, kaikki hyväksyivät!] Mutta silti ongelma on olemassa ja ongelma on tiedostettu, ja edustaja Ala-Nissilä hyvin kävi tätä ongelmaa läpi nimenomaan kansanvallan osalta, joka on demokratian pohja tässä tasavaltalaisessa järjestelmässä. Jos me annamme kuvan, että tämä on tällainen laboratorion pyöröovi, josta tuodaan edustajia sisään vaalirahoituksenkin kautta, tuodaan heidät asiantuntemuksen ja asian äärelle, ja sen jälkeen kun kaikki tieto on hankittu ja erilaiset suhteet ja verkostot luotu, niin nämä asiantuntijat, poliitikot ovat sitten ostettavissa yksityisen sektorin edunvalvonnan käyttöön. En pidä sitä terveenä ja toivon, että kun näitä vaaliraha-asioita käsitellään, niin ainakin tarkastusvaliokunnassa tämäkin keskustelu käytäisiin, ja en pitäisi ollenkaan pahana, että muutama kirjaus tästä tarkastusvaliokunnan asiakirjaan myöhemmin myös tulisi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

17.46 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Vielä todella kansanedustajan aseman pitää olla vahva suhteessa yksityiseen sektoriin, suhteessa etujärjestöihin. Sen takia meillä myöskin pitää olla järjestelmät sellaiset, että tänne hakeutuu ihmisiä ja he ovat täällä pitempään. Todella edustaja Mäkelä siirtyi julkisen sektorin palvelukseen. Olen itsekin siirtynyt täältä Euroopan unionin palvelukseen ja eurooppalaisten lihapatojen ääreen, mutta se oli todella julkinen sektori. Mutta nyt minusta tässä suhteessa, tässä siirtymisessä vielä, tässä edustaja Lauslahden tapauksessa, kun puhemiesneuvostossa esitettiin yksimielisesti, emme siihen puuttuneet. Mutta todellakin täällä on menossa vuosisadan uudistus sosiaali- ja terveydenhoidon alalla. Mikäli ymmärrän, edustaja Lauslahti on sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen. Tässä suhteessa ehkä meidän kannattaisi laatia code of ethics tänne, etiikan koodit myöskin, niin kuin yrityksillä on, niin kuin järjestöillä on, miten näissä menehtellään. Emme tarvitse mitään lainsäädäntöä mutta tällaiset etiikan koodit, miten tästä tehtävästä voidaan siirtyä yksityisen bisneksen palvelukseen, jos on menossa tällainen uudistus omassa valiokunnassa esimerkiksi, niin kuin tällä hetkellä on.

17.47 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Toivon, että tämmöiset etiikan säännöt rakennettaisiin, ja tässähän olisikin hyvä paikka, kun täällä eduskunnassa käytetään erilaisia parlamentaarisia työryhmiä, koota pieni ryhmä miettimään niitä eettisiä sääntöjä. Kyllä tämä ruiskukkapellossa pörriäisen lailla pyörivä terveysbisneslobbareiden porukka aidosti herättää huolta edustajissa oikealta vasemmalle ja vasemmalta oikealle. Kun aktiivisesti tätä lobbausta on tehty ja pyöritetty — tämänkin kuvan julkisuudesta saa — eivät pelkästään kaikki kokoomusedustajatkaan käsitykseni mukaan, ainakaan sen mukaan, mitä tuolla käytävillä keskustellaan, tätä kehitystä hyvällä katso. Mutta jonkun suojeluksessa tämä prosessi edelleenkin tässä yhteiskunnassa elää. Toivon, että tämä edustaja Ala-Nissilän, joka edustaa täällä eduskunnassa maturiteettia ja kokemusta ja osaamista myös näissä oikeudellisissa asioissa, ehdotus saisi laajemminkin tukea, ja ainakin tämän edustajan toimesta tuki on vankkumaton.

17.48 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies! Erittäin kannatettava ajatus, jonka edustaja Ala-Nissilä nosti esille ja jolle edustaja Kari antaa tässä tukea, on juuri tämä, että meillä olisi jonkunäköiset eettiset säännöt, koska kiinnitin huomiota viime viikolla siihen, että useampi rikosoikeuden professori käytti aika, voisiko sanoa, kovankin puheenvuoron siitä, miten tähän meneillään olevaan isoon sote-uudistukseen liittyy sen miljardi-luokan taloudellinen intressi, että he näkivät myös riskin siitä, että meillä joidenkin vuosien kuluttua on tämmöinen korruptioskandaalien suma Suomessa purettavana. Meillä on totta kai intressi estää tällaiset etukäteen, ja meillä on myös intressi ylläpitää kansalaisten luottamusta siihen, että poliittisesti valitut päättäjät ovat riippumattomia ja miettivät yhteiskunnan ja veronmaksajien etua. Olen itse julkisuudessa esittänyt, että oikeusministeri Antti Häkkänen pikaisella aikataululla oikeusministeriössä tekisi selvityksen siitä, mitä mahdollisia epäkohtia on olemassa. Meillä on myös Grecon piirissä Euroopan unionin valtioiden esimerkkejä, meillä on useita parlamentteja, joissa on olemassa tällaisia eettisiä sääntöjä, karenssikäytäntöjä päättäjille ja niin edelleen.

Mielestäni todella nyt, kun eduskunta tämän kevään aikana ottaa käsittelyynsä suuren sosiaali- ja terveydenhuollon ja maakuntahallinnon perustamisen lainsäädännön kokonaisuuden, tämä asia on erittäin ajankohtainen, aiheellinen ja, voisiko jopa sanoa, kiireellinen. On erittäin hienoa, jos myös hallituspuolueiden parista tulee tukea sille. On meidän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

kaikkien yhteinen intressi huolehtia siitä, että kansalaisten käsitys on, että poliittiset päätöksentekijät ovat riippumattomia eivätkä osapuolina esimerkiksi tässä sosiaali- ja terveysuudistuksessa. On hyvä nähdä, että tämä maakuntahallinnon perustaminen lisää tätä läpinäkyvyyden tarvetta myös alueilla.

17.50 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Olen huomannut, että usein näissä iltaistunnoissa kehkeytyy hyviä ideoita. Tilanne ei ole uusi, että saan taas tilaisuuden kannattaa täällä hyvää ideaa. Nimittäin mielestäni tämä keskustelu ei ole turha, koska tästä poiki aika hyvässä yhteisymmärryksessäkin sen kaltainen näkemys, että ihan oikeasti me tarvitsemme tietynlaiset eettiset säännöt.

Olen täsmälleen samaa mieltä kuin edustaja Feldt-Ranta tuossa kuvasi paitsi sen suhteen, kuinka herkästi täältä talosta ylipäättään poistutaan toisiin tehtäviin, myös siinä, mikä on sote- ja maakuntauudistuksen vaatima avoimuuden lisäys. Siksi oli hienoa, että syntyi tämä idea parlamentaarisesta yhteistyöstä, jolla voitaisiin tätä säädöstä katsoa.

Halusin, puhemies, nyt vain pyytää puheenvuoron ja kannattaa tätä loistavaa ideaa.

17.51 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Aika usein rikka nähdään toisten silmissä ja malkaa ei omassa. Tietysti varmaan yksi tällainen, ehkä suurin, siirtymä tapahtui 2010 kesäkuussa. Pääministerin tehtävän jätti silloin pääministeri Matti Vanhanen, ja vain muutamaa kuukautta myöhemmin hän siirtyi Perheyrittäjien liiton toimitusjohtajaksi, mikä tietysti oli merkittävää: valtakunnan ykköspaikalta tämäntyyppiseen edunvalvontatoimintaan. [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Siinä tietysti olisi varmaan ollut paikallaan keskustan käydä myös sisäisesti keskustelua, että annetaanko tällaiseen tehtävään eroa. Näitä eettisiä sääntöjä olisi tietysti voinut Ala-Nissiläkin jo silloin vahvana vaikuttajana [Olavi Ala-Nissilä: En ollut eduskunnassa!] olla peräänkuuluttamassa keskustapuolueessa, että tämä ei nyt näytä eettisesti hyvältä, että ei tehdä näin vaan jatkatte loppuun ja sen jälkeen.

Hyvä, että nyt, kun rikka on nähty toisten silmissä, on herätty tähän etiikkakeskusteluun. Minun mielestäni eettiset säännöt on ihan hyvä luoda ja miettiä sitä, että jos eduskunnasta siirrytään vaikkapa kaupungin apulaispormestariksi taikka kunnanjohtajaksi taikka EU-parlamenttiin tai mihin sitten siirrytäänkin — EU-parlamentti on ehkä vähän erityyppinen, mutta jos mennään vaikkapa kuntaan ja tällä hetkellä kuntauudistus, maakuntauudistus on työn alla — niin ehkä siinä samanlaiset eettiset säännöt on tarpeen olla.

Itse on varsin vaikea löytää, että mikä on tämä yhteys nyt sitten soten ja lääketeollisuuden välillä, eli onko edustaja Karilla esimerkiksi käsitys, että sote-uudistus tulee toteutessaan merkittävästi lisäämään lääkekustannuksia, eli onko tässä tämännäköinen kytkös löydettävissä? Itse en lääketeollisuutta kyllä rinnastaisi vaikkapa yksityisiin [Puhemies koputtaa] lääkeyrityksiin, joiden piiriin ei yksikään kokoomuslainen kansanedustaja ole siirtynyt.

17.53 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies! Kehtaan kyllä puhua tästä asiasta rinta rottingilla, koska olin samaa mieltä myös vuonna 2010, kun viittasitte entisen pääministeri Vanhasen siirtymiseen yksityiselle sektorille. Olin samaa mieltä silloin kuin olen nyt. Minulle tämä ei ole myöskään puoluepoliittinen kysymys. Minulla on samat kriteerit omalle puolueelleni ja sen jäsenille kuin naapuripuolueelle. Toivon, että nämä eettiset kriteerit tulevat yhteisiksi ja me kaikki niitä noudatamme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

Mutta, edustaja Heinonen, minun mielestäni on räikeä ero, kun vertaatte täältä siirtyneitä ihmisiä, että mihin tehtäviin he siirtyvät. Pidän ihan asianmukaisena, että myös kansanedustajan tehtävistä voi siirtyä muihin julkisiin tehtäviin, jotka katsotaan riittävän merkittäviksi. Esimerkiksi edustaja Nasima Razmyarin siirtyminen Helsingin apulaispormestariksi minusta täyttää sen kriteerin, että on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä. Kuten myös, kun edustaja Ilkka Kantola pyrki arkkipiispaksi, minusta se oli sellainen julkinen tehtävä, johon voi päättäjänä eduskunnasta siirtyä. Samalla tavalla pidän ihan asianmukaisena, että keskustan entinen kansanedustaja Olli Rehn siirtyi Suomen Pankkiin johtajaksi. [Timo Heinosen välihuuto]

Sitä vastoin en pidä oikeana, tarkoituksenmukaisena enkä kansanvallan mukaisena, että kansanedustajia siirtyy hyvin matalalla kynnyksellä yksityisen terveystalouden palvelukseen. Mielestäni tämä ero on siirtymisessä julkisiin tehtäviin tai yksityisiin tehtäviin. Koska kun kansalaiset vaaleissa ovat meitä äänestäneet, me olemme pyytäneet heidän luottamustaan siitä, että hoidamme julkisia tehtäviä, julkisen vallan etua, kansanvaltaa tässä maassa. Sitä hattua ei voi riisua yhdessä yössä ja panna päähän yksityisen terveystalouden hattua ja aloittaa heidän edunvalvontaansa. Se ei ole kansanvallan mukaista.

17.55 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskusteltiin nimenomaan kytkennästä lobbaukseen, kytkennästä yksityiseen voitontavoitteluun, yritystoimintaan ja näin pois-päin. Kun tässä listattiin näitä positiivisia täältä talosta muihin tehtäviin siirtoja, niin viitattiin kuntapuoleen tai Euroopan unioniin. Esimerkiksi edustaja Mäkelän siirtyminen Nurmijärven kunnanjohtajaksi on varmasti monella tavalla positiivinen, vaikka ei siltä osin toivottu, että oltaisiin edustaja Mäkelästä haluttu eroon, päinvastoin, mielellään oltaisiin nähty hänet täällä. Mutta joka tapauksessa se on varmasti yhteiskunnalle positiivinen siirto ja vahvistaa tätä kansalaisyhteiskuntaa edelleen.

Mutta se, että tämä kytketään lobbaukseen: Toivon, etteivät nämä Ala-Nissilän esittämät hyvät ajatukset eettisestä ohjeistuksesta tässä pienessä Suomessa kaadu vain siihen, että aletaan syyttämään toisia ja aina osoittelemaan, että te teitte tätä ja te teitte tätä. Se juttu ei lopu koskaan. Me olemme semmoisessa jatkumossa, että syyllisiä löytyy, siitä ei kannata huolta pitää, vaan nyt kannattaisi yrittää keskittää nämä hyvät ajatukset, hyvät ideat käytännön esityksiin, jotta eduskunta ehtii vielä ennen seuraavia vaaleja näitä asioita täällä lakiin säätää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä, edustaja Ala-Nissilä.

17.56 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Tämä on minun viimeinen puheenvuoroni. — Todella on eri asia eduskunnasta siirto julkisen sektorin palvelukseen. Sitten on hieman eri asia siirtyä edunvalvontajärjestöihin, joista minusta, jos niitä mainitaan, ministeri Häkämiehen siirtyminen paljon suuremman yrityksen palvelukseen eli EK:n johtoon oli myöskin tapahtuma.

Mutta sitten on vielä eri asia, kun meillä on täällä koko sote-uudistus, erityissairaanhoido, siinä miljardit liikkuvat. Siinä liikkuvat miljardit, ja jos julkisuudessa tapahtuu tällaista: ei saisi tapahtua mitään ja sitä kuvaakaan tulla, että tässä nyt vaikutetaan joistain muista syistä kuin läpinäkyvyyssyistä. Sen takia tällaisia tapauksia varten tarvitsisimme eettiset koodit, että kun on suuret uudistukset meneillään, miljardiuudistukset, niin silloin pitää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

olla tarkkana, ettei todella jouduta, kuten edustaja Feldt-Ranta sanoi, jälkeenpäin katsomaan ongelmia, jotka meillä on käsillä.

17.57 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan nyt alleviivata, että kokoomuksesta ei ole kansanedustajaa siirtynyt tällaisiin soteen liittyviin lääkeyrityksiin taikka lääkebisnekseen. En itse sellaisena edunvalvontatoimijana Lääketeollisuutta näe. Silloin tietysti, jos me teemme rajoitteita niin, että esimerkiksi avustajakunnasta ei voisi siirtyä muualle työelämään, niin kuin meillä on käynyt kaikista puolueista — sosiaalidemokratien entisiä avustajia on siirtynyt erilaisiin vaikuttajayrityksiin, keskustasta, kokoomuksesta, taitaa olla vihreistä ja itse asiassa lähes jokaisesta puolueesta — niin minun mielestäni sinne voidaan tehdä tällaisia karenssiaikoja, mutta tietysti silloin meillä pitää olla reilut pelisäännöt sille, millä ne henkilöt elävät sen välin, jos he eivät saa tehdä enää sitä avustajan työtään taikka sitä työtä, mistä he ovat siirtymässä muualle, tai toisaalta ennen kuin he pääsevät sitten uuden vakinaisen työnsä syrjään kiinni.

Itse en sen sijaan pidä kovinkaan huonona sitä, että tapahtuu liikehdintää suunnasta toiseen. Me olemme saaneet erinomaisen hyviä kansanedustajia, esimerkiksi SAK:n entinen puheenjohtaja Lauri Ihalainen, joka toi valtavasti osaamista eduskunnan käyttöön, ja toisaalta on ollut liikettä toiseen suuntaan. Eli en pidä sitä huonona, että meillä on tämäntyyppistä työelämäkontaktointia myös politiikan toimijoiden taholta, kun se tehdään läpinäkyvästi ja avoimesti. Sen takia itsekkin pidän hyvänä, että tällaiset eettiset pelisäännöt voisivat olla paikallaan.

17.59 Maria Lohela sin: Arvoisa puhemies! Harmi, että tulin tähän vähän myöhässä sillä tavalla, etten kuullut sitä paljon kehuttua edustaja Ala-Nissilän aiempaa puheenvuoroa, mutta uskon, että vähän sain tästä kiinni, mistä keskustellaan.

Minusta on tosi tärkeää, että mietitään sitä, miksi tänne tullaan ja miten täältä lähdetään pois. Mutta kun olen tätä maailman menoa edustajana ja puhemiehenkin roolissa saanut ihmetellä, niin mietin myös sitä, että kun me paljon puhumme täällä ylipäättään työelämän muutoksesta ja siitä, mitä ihmiset tekevät, miten lyhyissä pätkissä työuraa muodostetaan ja miten nopeasti voidaan joutua töiden välilläkin vaihtamaan, haluttiin sitä tai ei, niin katson sillä tavalla, etteivät kansanedustajatkaan kauhean irrallisia tästä yhteiskunnallisesta muutoksesta ole. Tännekin voidaan tulla sillä tavalla ilman pidempää perspektiiviä, kun ei voida tietää, kuinka itse pärjätään tai kuinka puolue pärjää, ja vähän joudutaan siinäkin mielessä mielestäni näyttämään esimerkkiä, että tässäkin talossa joudutaan ja voidaan joutua joustamaan, kun tilanne niin vaatii. Mutta asia ei millään tapaa ole varmastikaan helppo, yksinkertainen, ja se täytyy totta kai muistaa, että eduskunta on Suomen tärkein päätöksenteon foorumi. Tämä on äärimmäisen hieno, arvokas työpaikka, ja en kyllä sitä epäile, etteikö jokainen kansanedustaja siihen suurella vakavuudella suhtautuisi, mutta kysymyksistä täytyy kuitenkin voida keskustella.

18.01 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Karille lämpimistä sanoista, ja tässä yhteydessä haluan kiittää myös eduskuntaa tämän päivän päätöksestä ja kaikkia kollegoita hyvästä yhteistyöstä. Tässä on vielä pari viikkoa työaika jäljellä, ja varmasti näitä puheenvuoroja ehditään sitten myöhemmin käyttää.

Mutta tähän keskusteluun, jota nyt on käyty: Toivon, että jos ja kun tätä pohditaan, millä perusteilla edustaja voi vapautuksen eduskunnasta saada, niin siinä arviossa myös tark-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

kaan pohditaan sitä — mitä edustaja Lohelakin tuossa omassa puheessaan hieman pohti — mikä on tällaisen kansanedustajan työuran ja tulevaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Jos ajatellaan, että kansanedustajan työ olisi jollain tavalla hyvin tiiviisti vain siihen neljään vuoteen rajattu, niin pitäisikö sitten olla jonkinlaiset karenssit? Kuitenkin täällä ihmiset tekevät työtä hyvinkin tärkeiden asioiden ja yhteiskunnassa monella tavalla vaikuttavien asioiden kanssa. Jos sitten estetään täysin täältä siirtyminen muihin tehtäviin, niin miten se vaikuttaa ihmisten poliittisiin tehtäviin hakeutumiseen ja tämän työn mielekkyyteen siitä näkökulmasta?

Jollain tavalla uskon, että kuitenkin yhteiskunnalle voi olla monella tavalla hyödyllistä se tietotaito, jota täällä saadaan ilman, että se on välttämättä suoraan markkinaehtoista tai kaupallista tai jollain tavalla korruptoitunutta ja vääränlaista. Ja uskon, että kuitenkin ihmiset, jotka tänne hakeutuvat, tekevät kovan työn siinä, että pääsevät kansanedustajiksi, ja kyllä ihan tosissaan tätä työtä haluavat tehdä. Mutta kuten edustaja Lohela sanoi, neljä vuotta on pitkä aika ihmisen elämässä.

18.03 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin, että me pääsemme tässä hyvässä yhteishengessä, suorastaan hurmoksellisessa hengessä, maaliin asti, mutta nyt ihan kalkkiviivoilla huomasin, että ajattelemme eräistä asioista aika eri tavalla. Entinen puhemies Maria Lohela käytti puheenvuoron, jossa hän tavallaan totesi, että työelämän murros tulee myös eduskunnassa ja sitä täytyy noudattaa.

Itse ajattelen niin, että eduskunta ei ole työpaikka. Kansanedustajuus ei ole työ. Se on luottamustehtävä, ja itse suhtaudun siihen sillä vakavuudella, että kukin meistä on edellisissä eduskuntavaaleissa pyytänyt kansalaisilta aika paljon. Olemme pyytäneet heidän ainoata ääntään. Olemme pyytäneet heidän ainoata ääntään, se on mielestäni todella paljon pyydetty. Minusta on aika tyly viesti niille kansalaisille, jotka ovat sen ainoan äänensä meille antaneet, luottaneet siihen, että olemme paras mahdollinen henkilö seuraavan nelivuotiskauden aikana hoitamaan Suomen, maamme, yhteisiä asioita, jos me kesken kaiken sanoisimme, että kiitos, riittää, siirryn muihin tehtäviin. Kyllä minun mielestäni sellaista pitkäjänteisyyttä lainsäätäjältä on syytä edellyttää, että sen nelivuotiskauden ajan, jolle kansalaiset ovat sen ainoan äänensä meille antaneet, me sen tehtävän myös hoidamme. Se on osa kansanvaltaa. Se on osa sen luottamuksen ylläpitämistä, josta meillä kaikilla on erittäin suuri vastuu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, tässä on käyty erinomaista keskustelua. Keskustelun tuoksinaassa aika pitkään aikaan en ole kertaakaan kuullut kuitenkaan sanoja ”Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus vaalirahoituksen valvonnasta”. Nämä avainsanat, tämä raportti, joka on minulla tässä kädessä, ovat siis nyt tällä hetkellä käsittelyssä. — Vielä puhujalistalla havaitsen edustaja Mäkelän pyytämän puheenvuoron.

18.05 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Olisin vain hieman jatkanut tähän äskeiseen mielenkiintoiseen debattiin, johon tulin paikalle ja kävin kuuntelemaan, mistä puhuttiin. — Eli lyhyesti sen verran, että olen edustaja Feldt-Rannan kanssa tässä asiassa samoilla linjoilla. Tämä ei ole normaali työpaikka, vaan tämä on valtakunnan tärkein luottamustehtävä, ja kyse on siitä, mihin täältä siirrytään, mihin kohtaan niin sanotusti ravintoketjua mennään: mennäänkö työelämään, lobbareiksi, aivan normaalille työpaikalle vai lähdetäänkö

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2018 vp

täältä esimerkiksi YK:n pääsihteeriksi tai vastaaviin korkeamman profiilin tehtäviin. Eli siinä pitäisi tehdä jonkinlainen ero, mihin tehtäviin täältä pystyy lähtemään noin vain.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.